

לא להרפות מתפלה בשום מצב, הן אם האדם מרגיש שהוא אינו ראוי, והן אם מרגיש שכבר 'אין מה לעשות'!!!

ייתכן לרמוז בפסוק וְאֵנִי נֹתֵנִי לָךְ שָׂכָם אֶחָד עַל אַחֶיךָ אֲשֶׁר לָקַחְתִּי מִיַּד הָאֱמֹרִי בְּחֶרְבִי וּבְקִשְׁתִּי (בראשית מח, כב), ובתרגום "בצלותי ובבעותי". ויתכן שנמשל לחרב וקשת, כי החרב תלוי הוא בכוחו של המכה, ואם יעשה בלי כח לא יהרוג, משא"כ קשת אינו בכוחו כלל, אלא הוא מושך הקשת, והקשת זורק את החץ הרבה יותר מכפי כוחו. וזה המשל לתפילה, שבין אם הוא צדיק וישר, ואפילו אם אינו צדיק, ואינו יכול לפעול בכוחו, מ"מ תפילתו חשובה ורצויה לפניו ית"ש ויש לו תענוג מזה, ותפילתו מתקבלת ופועלת.

«האם באמת סובר האדם על עצמו ש'הוא קטן'??»

ומחשבות הללו של 'קטן אני', הוא תירוץ בעלמא ואינו אלא עצת היצה"ר, כי הוא עצל מלהתפלל, ומתרץ עצמו לומר קטן אני. והלא בעיני העולם אין חושבין כ"כ בקטנות ובשפלות, ואין זה אלא כי רוצה לפטור עצמו מן החיוב ומן האחריות. כי הלא הקב"ה מתאוה לתפילתן של צדיקים, וכל שומרי התורה החרדים לדבר ה', הלא בכלל צדיקים אנו, ובפרט בני תורה וישיבה, ובזה"ז יש דין ת"ח לענין זה, וגם כי תובעין מעמנו לפי מצב הרחוב, וכאשר המצב ברחוב שפל וירוד כל כך, א"כ אנו נחשבים יותר ויותר, ועלינו מוטל העבודה, להתפלל ולעובדו, ולפעול בתפילתנו על כל כלל ישראל.

מצינו אצל פרשת המתאוננים, וַיְהִי הָעָם כְּמֵתְאֹנְנִים רַע בְּאֲזֵנֵי ה' וַיִּשְׁמַע ה' (במדבר יא, א). **החתם סופר** זי"ע מבאר את הפרשה בזה"ל: "יש בחינת 'עניי ה'", והיא השגחתו ית' על כל הברואים לתת לאיש מראשית השנה מה שיהיה באחריתו. אמנם בחינת 'אזני ה' היינו, ששומע תפילתנו, ומשנה הגזירה עתים לטובה. כי הקב"ה משנה הנגזר עפ"י תפילותיהם של צדיקים בכל עת ורגע."

"וזהו שהיו מסתפקים בו ישראל בעת ההיא, לאמר, נהי כי עינו עלינו לטובה לגזור עלינו לטוב ומוטב, מכל מקום שוב אינו משיגה בתפילת כל פה להפוך המידה ממה שהיה למלאות משאלות תאוותינו (-היינו שבני ישראל האמינו בבחינת עיני ה' שהקב"ה צופה מביט ומשיגה הכל, אך לא האמינו דיים באזני ה', שבידם לשנות ולהפך כל סדרי בראשית בהבל פיהם זו תפילה), וזהו וַיְהִי הָעָם כְּמֵתְאֹנְנִים רַע בְּאֲזֵנֵי ה' דייקא, שרצו להכחיש בחינה הנקראת 'אזני ה'".

"וַיִּשְׁמַע ה' " פירוש, הראה להם שהוא שומע לקול תרעומת שלהם, ומזה ישאו ק"ו בנפשם אם את קול תרעומת שלנו שמע ה', כ"ש שישמע לקול שוועתנו ויאזין תפילתנו, למלא כל משאלותינו", עכ"ל.

ומכאן נלמוד, שהקב"ה חפץ בתפילת כל פה, יהיה מה שיהיה, שהרי אפילו תפילת המתאוננים נשמעת במרומים, כי השי"ת מתאוה לתפילתם של כל ישראל, וביד כל אחד לפעול בתפילתו גדולות ונצורות.

«האם לא 'מגיע לי' הצרה והקושי??»

ואל תאמר האדם, הן הצרה באה עלי בדין ובישר מחמת עוונותיי המרובים, ואם כן בדואי לא תתקבל תפילתי וצעקתי, ומה לי להתפלל. אלא צריך לחזור ולשנן את מה שכתב המבי"ט (בספרו בית אלוקים שער

« למה הפריע למשה שיאמרו שהקב"ה לא שמע לתפילותיו??»

כתיב בפרשה וְאֵם אֵין מְחַנֵּי נָא מִסְפָּרְךָ אֲשֶׁר כְּתַבְתָּ (שמות לב, לב), ופי' רש"י, "שלא יאמרו עלי, שלא הייתי כדאי לבקש עליהם רחמים".

ולכאורה צריך קצת ביאור, וכי מה איכפת ליה למשה רבינו, העניו מכל האדם, שמא יאמרו שלא היה ראוי וכדאי לבקש עליו רחמים. ועוד, הלא לפי ענוותנותו ושפלתו בעיני עצמו, היה לו אכן לחשוב שמצד הדין אינו כדאי שיבקש עליהם רחמים".

ומבאר הרה"ק הבית אהרן זי"ע (ליקוטים קמ"ד ד"ה ואם אין), שאדרבה, לגודל ענוותנותו טען משה רבינו, וְאֵם אֵין - שלא תתקבל תפילתי, חוששני שמא יאמרו הבריות שמה שלא קיבל ה' תפילתי היה מאחר שאין הקב"ה שומע לתפילת הפושע והחוטא, והרי אין זה נכון כלל, כי הרי אתה שומע תפילת כל פה יהיה מה שיהיה, על כן דרש בהתעצמות שישמע ה' לצעקתו, ואם אין וכו'.

ומפורשים הדברים **בתנא דבי אליהו** (זוטא פרק ו): "אמר לו הקב"ה למשה, כשאני רואה בני אדם, אע"פ שאין בהם תהלה ושבח של תורה ומעשים טובים, לא במעשה ידיהן ולא במעשה אבותיהן, אלא רק בשביל שהן עומדין ומודין ומברכין ומשבחין ומרביין תחנונים לפני, אני נזקק להם וכופל להם מזונותיהם".

הרי שאף אם יהא האדם בשפל המצב ובתחתית המדרגות, יענו אותו מן השמים בתפלתו, כי כל כך גדולה היא התפילה, שבעד עצם התפילה ימלאו כל משאלותיו לטובה ויכפלו לו פרנסתו וכיו"ב בשאר צרכיו.

וכך פירש הרה"ק הדברי שמואל זי"ע בהא דכתיב וְאֵתָה תְצַוֶּה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל (שמות כז, כ), כי הנה תיבת תצוה נוטריקון צ'עקת ה'דל ת'קשיב ו'תושיע, ומרמז על מה שאמרו חז"ל (כתובות, ע"ז, אבות דר"נ פ"ט מ"ב), כ"ד מיני מוכי שחין, ונפשו של משה נמוכה מכולן. כלומר, אף לגודל מדרגתו של משה הרגיש עצמו נמוך מכל אלו מוכי השחין, כי האיש משה עניו מאד מכל אדם אשר על פני האדמה, מכל מקום, לא נמנע משה רבינו מלהתפלל אל ה' מחמת הרגשת שפלותו, אלא כל אימת שהוצרכו לתפילתו היה מתחזק לעמוד בתפילה אל בוראו, עד שביקש אחר חטא העגל וְאֵם אֵין מְחַנֵּי נָא מִסְפָּרְךָ אֲשֶׁר כְּתַבְתָּ (שם לב, לב). ולא רק בתפילה שהיא לצרכי רבים, אלא אף לצורך היחיד, אצל מרים אחותו, נעמד משה רבינו והתפלל אֵל נָא רַפָּא נָא לָהּ (במדבר יב, ג).

וזהו אומר, ואתה תצוה את בני ישראל, כל איש מבני ישראל, ידע שאף מתוך שפלות מצבו, אביו שבשמים חפץ לשמוע בקול תפילתו, ולא יאמר, דל אנכי מן המצוות, כי אתה תצוה - צעקת הדל תקשיב ותושיע.

וכמ"ש בקדושת לוי בפרשת ויחי (עה"פ יהודה אתה יודוך) וזל"ק: "כי ידוע שכל אדם צריך להתחזק בלבו אמונה זאת, שבוודאי אין הקב"ה מואס ח"ו בשום תפילת עמו ישראל, אף שהקב"ה נקרא הגדול הגבור והנורא לו דומיה תהלה, אף על פי כן יקר בעיניו דיבורים של עמו ישראל, אפילו ממי שהוא ח"ו בדיוטא תחתונה אעפ"כ מגיע מזה תענוג להבורא יתברך", עכ"ל.

התפילה פ"ו), בביאור הפסוק וַיִּצְעֲקוּ אֶל ה' בַּצָּר לָהֶם מִמִּצְוֹתֵיהֶם יִצְלָם (תהלים קז, ו), וז"ל: "כשהם צועקים אליו ית' כשהוא צר אותם, כלומר שמכירים שמאתו באת להם הצרה הזאת והם צועקים אליו, אז מן המצוקות שלהם שהם גרמו באיולתם גם כן מושיע אותם. וזהו הנרצה באומרם מִמִּצְוֹתֵיהֶם ולא אמר 'ממצוקות' יושיעם", עכ"ל.

כי הקב"ה שומע תפילת כל פה, ואפילו הרשע הגדול ביותר בידו לבטל כל גזירות קשות ומרות, אם יזעק מעומק לבבו אל הקב"ה שירחם עליו.

והמשגיח הגה"צ רבי נתן וואכטפויגל זצ"ל, היה אומר שההפטרטה הראשונה של ג' דפורענותא הוא הפסוק אֶל תֹּאמְרוּ נַעַר אֲנֹכִי (ירמיהו א, ז), כי זהו עיקר שורש ותחילת החורבן, וזה הוא האתחלתא דפורענותא, שחושב שהוא קטן ושפל. ובאמת כל החורבן נתגלגל ע"י ענווה שלא במקומה, וכמ"ש בגמ' (גיטין דף נז).

« למה מתבטא הקב"ה למשה 'הניחה לי'?? »

נוראות מצינו בכוחה של תפילה בפרשתן, דכתיב וַעֲתָה הַנִּיחָה לִי (שמות לב, י), ואמרו בגמרא (ברכות לב), "אמר רב אבהו, אלמלא מקרא כתוב אי אפשר לאומרו, מלמד שתפסו משה להקב"ה כאדם שתופס את חברו בבגדו, ואמר לפניו, ריבוני של עולם, אין אני מניחך עד שתמחול להם". והדברים מבהילים על הרעיון עד היכן מגיע כח התפילה שהוא כתופס את הקב"ה בכבודו ובעצמו עד שימלא משאלותיו.

בספר ליקוטי אמרים (מבעל החפץ חיים פרק י'), כתוב יסוד גדול ודברים כדרבונות בענין איך הוא דרך תפילתו הנכונה של האדם, וז"ל: "הנה אף שידוע לכל דאסור להרהר אחר מידותיו של הקב"ה ואחרי הנהגתו, כי בודאי הדין אתו, ודרכיו צדיקים וישרים, מ"מ מותר לאדם להציע ולהפיל טענותיו לפני הקב"ה על כל צרה ופגע שקרה לו, ואדרבה, מצינו בכתוב שהקב"ה בעצמו מעורר לאדם שיסדר טענותיו וצרותיו לפניו, כמאמר הכתוב וְאֵל תִּתְּנוּ דְמִי לוֹ עַד יִכֹּנֵן וְעַד יֵשִׁים אֶת יְרוּשָׁלַם תְּהִלָּה בְּאֶרֶץ (ישעיהו סב, ז).

"והנה, חזינן גם בימינו אלה, שבאותה מדינה שסובלים אנשי המדינה ההיא מאד מחוקי וגזירות הממשלה, בנוהג שבעולם שמתכנסים חברות ושולחים שלוחים ומליצים לפני גדולי שרי הממשלה לבקש על חוקי וגזירות הממשלה שאין הצבור יכול לעמוד בהם, ואין נותנים דומיה עד שתמלא הממשלה תביעותיהם."

"וא"כ אחי ורעי, כן הוא בענינינו, תלאות רבות וצרות מצוקות עוברת עלינו מיום אל יום, הן מבפנים והן מבחוץ, על אחת כמה וכמה עלינו לשפוך שיחה תחנה ובקשה לפני הבורא ית"ש שהוא מלך רחמים, ולא ליתן דומיה לו עד שישלח לנו בחסדו עזרתו מקודש, כי בודאי

ישמע לקול שועתנו כמו שמצינו הרבה פעמים בתורה"ק ובנביאים שהקב"ה מתאוה לקול תפלתו, ומזרז אותנו שכל עת צרה וצוקה נצעק לפניו ולעורר רחמיו עלינו."

"וכדאיתא במדרש (שמו"ר פ' תצוה) על הפסוק קחו עִמְכֶם דְּבָרִים וְשׁוּבוּ אֶל ה' (הושע יד, ג), 'לפי שישראל אומרים, הנשיאים חטאו ומביאים קרבן ומתכפר להם, אנו אין לנו קרבן, א"ל הקב"ה, דברים אני מבקש ואין דברים אלא תורה. א"ל, אין אנו יודעין, אמר להם בכו והתפללו לפני, וכי אבותיכם לא בתפלה פדיתי אותם שנאמר וַיִּאֲנְחוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מִן הָעֶבֶדָה וַיִּזְעֲקוּ (שמות ב, כג), ובימי יהושע וכי לא בתפלה עשיתי להם נסים. הוי אין אני מבקש לא זבח ולא קרבנות אלא דברים, שנאמר קחו עִמְכֶם דְּבָרִים וְשׁוּבוּ אֶל ה' וגו' (הושע יד, ג)."

"ואיתא במדרש תנחומא: 'אין הקב"ה חפץ לחייב כל בריה, אלא מבקש שיתפללו לפניו ויקבלם, ואפילו אין אדם כדאי לענות בתפלתו ולעשות עמו חסד, כיון שמתפלל ומרבה בתחנונים אני עושה חסד עמו'."

"היוצא מדברינו, שכל הצרות הרבות הבאות עלינו שאיננו נצלים מהם, הם מפני שאין אנו צועקים ומרבים בתפלה עליהם, כי לו התפללנו ושפכנו שיח לפני הקב"ה, בודאי לא ישובו תפלותינו ובקשותינו ריקם."

"ולא יסתפק האדם במה שמתפלל השמונה עשרה, ג' פעמים בכל יום, אלא כמה פעמים ביום צריך לשפוך תפלות ובקשות בינו לבין עצמו כשהוא בביתו מעומקא דליבא, כי השלשה תפלות הם אצלו כבר שגורות בפיו ואינו נותן לב להם כ"כ, משא"כ אם יתבונן כל אדם בינו לבין עצמו ויעשה חשבון הנפש על מצבו ומעמדו, גודל עניותו וטרדותיו הרבות, ועל כולם הוא משתכר רק על לחם צר ומים לחץ ואז ישפוך לבו כמים נגד השי"ת, והתפלה תצא אז בכוונה עמוקה ובלב נשבר ורוח נמוכה, תפלה כזו בודאי לא תשוב ריקם."

"ואז בעת שנפשו מרה לו על מצבו ומעמדו הדל ומפיל תחנונים לפני הקב"ה, יזכור גם את הצער הגדול של השי"ת, שגם לו כביכול אין מנוחה, ובכל צרותינו לו צר, וסובל עלבון על ידינו כדכתיב הֲן לֹא קָצְרָה יַד ה' מֵהוֹשִׁיעַ וְגו', כִּי אִם עֲוֹנוֹתֵיכֶם הִיוּ מְבַדְּלִים בֵּינֵיכֶם לְבִין אֱלֹקֵיכֶם (ישעיהו נט, ב), ויבקש אז רחמים גם על גלות השכינה שתשוב להיכלה ולמקומה, ושנזכה שיתגלה כבוד ה' בעולם ויקויים הפסוק ישמחו השמים ותגל הארץ ויאמרו בגוים ה' מלך", עכ"ל.

כך גם מפורש יוצא מדברי הרה"ק הדברי שמואל זי"ע שכתוב (פורים ד"ה קלי) שאף אם התפלל אדם ולא נענה יחזיק בחבל התפילה מבלי להרפות.

ומפרש בזה את הפסוק אֶלְקֵי אֶקְרָא יוֹמָם וְלַיְלָה וְלִלְלָה וְלֹא דַמְיָה לִי וְאֶתָּה קְדוֹשׁ יוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל (תהלים כב, ג-ד), וז"ל: "דהנה אם יהודי זוכה, מתקיים בו מאמר הכתוב וְהָיָה טָרָם יִקְרָאוּ וְאֲנִי אֶעֱנֶה עוֹד הֵם מְדַבְּרִים וְאֲנִי אֶשְׁמַע (ישעיהו סה, כד), אך אם לא זכה, צריך הוא להמתין ולהמתין עד שיזכה לראות כי נתקבלה תפילתו, שאם היה נענה על אתר הלא היתה מתבטלת הבחירה מכל וכל. על כן צריך האדם להתחזק ולהרבות בתפילה ובתחנונים ללא הרף, בחי' 'אקרא יומם ולא תענה ולילה ולא דומיה לי', פירוש, אף אם עמדתי בתפילה כל היום ולא נענית אצעק עוד כל הלילה."

"ואל יחשוב האדם, שמא יש בכך משום חוצפה כלפי שמיא, שאם מסרבים לקבל תפלתו למה הוא מתעקש, שכך אומר דוד המלך ע"ה וְאֶתָּה קְדוֹשׁ יוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל, רבש"ע, הנך נקרא קדוש, מובדל ומפורש אפילו ממלאכים ושרפים, ובכל זאת הנך יושב תהלות ישראל, כדרך שאומרים על אדם שיש לו עבודה ומרוויח כך וכך לחודש שהוא יושב על כך וכך כסף, גם הקב"ה כביכול יושב על תהלות ישראל, ובאומר תהלות ה', הריהו מחזק את מחצב נשמתו, וגם כסא הכבוד מתחזק אגב כך, ואם כן שייך בזה ענין יושב תהלות ישראל", עכ"ל.

הנביא במגילת איכה אומר צְפוּ מֵיָם עַל רֵאשֵׁי אֲמֹרְתֵי נַגְזְרֹתַי, קְרָאתִי שִׁמְךָ ה' מְבוֹרַח תַּחֲתֵיּוֹת (איכה ג, נד-נה), ורש"י הק' מפרש שם וז"ל, "שבזמן שבה אדם במים עד מתניו עדיין יש תקוה, אבל אם צפו מים על ראשו אז אמר אבדה תקותי, אבל אני איני עושה כן אלא קראתי שמך ה'", עכ"ל.

והרי, שאף אם הגיע למצב שבאו מים עד נפש וכבר צפו מעל ראשו שבדרך הטבע אין דרך להצלתו מ"מ לא יתייאש אלא יקרא בחזקה אל ה' ויצילהו.

"...ואל יחשוב
האדם, שמא יש
בכך משום חוצפה
כלפי שמיא, שאם
מסרבים לקבל
תפלתו למה הוא
מתעקש, שכך אומר
דוד המלך ע"ה וְאֶתָּה
קְדוֹשׁ יוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת
יִשְׂרָאֵל, רבש"ע, הנך
נקרא קדוש, מובדל
ומפורש אפילו
ממלאכים ושרפים,
ובכל זאת הנך יושב
תהלות ישראל..."